

Keynote van Piet van Gils tijdens de bijeenkomst van afterworknet op 5 maart 2019 in Rotterdam

1. Introductie
2. Hoe ben ik in ontwikkelingssamenwerking terechtgekomen?
3. Hoe heeft zich dit verder ontwikkeld?
4. Welke sporen heeft dit nagelaten in de persoonlijke ontwikkeling?
5. Uitdaging om mezelf opnieuw uit te vinden: afterworknet.

1. Introductie

Ik ben Piet van Gils. Mijn loopbaan heeft zich grotendeels afgespeeld binnen ontwikkelingssamenwerking. Mijn achtergrond: Opleiding als medisch analist, daarna gespecialiseerd in tropenziektes (malariologie en parasitologie). Later in Public Health , Algemeen Management en Human Research. Was 16 jaar woonachtig in Centraal- en West-Afrika: Kameroen, Burkina Faso en Niger. Daarna terug in Nederland en programma-coördinator voor PSO (Personele Samenwerking met Ontwikkelingslanden) voor Afrika, Latijns-Amerika en Azië. Vanaf 2000 werkzaam bij CORDAID, als hoofd van de Afdeling Uitzendingen en later Programma Verantwoordelijke voor Midden – en Oost-Europa (Albanië, Moldavië, Georgië en Armenië). Vanaf 2007 Programma Verantwoordelijke vanuit Nederland voor activiteiten in Centraal- en West-Afrika: Sierra Leone, Kameroen, Centraal Afrikaanse Republiek. Laatste 3 jaar Programma Verantwoordelijke vanuit Kameroen en aanspreekpunt namens CORDAID voor overheden en NGO's in Centraal- en West-Afrika in de landen: Kameroen, Centraal-Afrikaanse Republiek, Congo-Brazzaville, Congo-Kinshasa, Tsjaad, Burkina Faso en Mali. En sinds mijn pensionering ben ik actief binnen afterworknet.

2. Hoe ben ik in ontwikkelingssamenwerking terechtgekomen?

Geboren in Den Hout; een kerkdorp bij Oosterhout, als oudste in een gezin van 6 kinderen. Grootouders woonden bij ons in op de boerderij. De oudste broer van mijn vader was missionaris van Mill Hill en werkzaam in Uganda. Tijdens zijn verlofperiodes in Nederland logeerde hij bij ons, omdat zijn ouders daar ook woonde. Hij kwam altijd terug met verhalen en dia's, die ontzettend veel indruk op mij gemaakt hebben. Ik zal toen een jaar of 6 zijn geweest en tot op de dag van vandaag heb ik die plaatjes nog op mijn netvlies.

Tijdens mijn pubertijd verwaterde deze beelden. Na de middelbare school en de opleiding als medisch-analist vond ik een baan bij het biologisch laboratorium van Unilever in Vlaardingen. Iedereen trots en blij dat ik bij zo'n groot internationaal bedrijf aan de slag kon: mijn toekomstige weg was gebaad. Al snel werd mij duidelijk dat dit niet was wat ik wilde. En geleidelijk aan begon ik weer belangstelling te ontwikkelen voor ontwikkelingssamenwerking. Ik ben toen overstapt naar het Havenziekenhuis met het doel om me te specialiseren in tropenziektes. Het Havenziekenhuis beviel me zo goed dat ik er 4 jaar ben gebleven. Ook al, omdat ik betrokken was bij de tropenopleiding voor verpleegkundigen, die zich voorbereidden op een werkperiode in de tropen. Geleidelijk aan

vond ik het tijd worden om zelf actief op zoek te gaan naar uitzending. Op een zaterdagochtend bladerend in de Volkskrant viel mijn oog op een advertentie van SNV, waarin men vroeg om een medisch-analist, gespecialiseerd in tropenziektes, voor het Provinciale Ziekenhuis in Bertoua, de hoofdstad van Oost-Kameroen. Ik wist het meteen: dit ben ik. Een telefoontje naar SNV de maandag daarop leverde verbazing op bij SNV, omdat men niet verwachtte iemand met deze specifieke kennis in Nederland te kunnen vinden. De uitzending voor 2 jaar, als vrijwilliger, was dan ook snel geregeld. Dat dit de basis vormde voor mijn verdere loopbaan kon ik op dat moment niet vermoeden. Het merendeel van de SNV'-ers ging voor 2 jaar uit en kwamen dan weer terug naar Nederland om hun carrière hier voort te zetten. Bij mij ging dit toch anders.

3. Hoe heeft zich dit verder ontwikkeld?

Het ging echter allemaal niet vanzelf. Na een 6-weekse cursus frans in het Tropeninstituut, volgde een acculturatiecursus op het Kontakt der Kontinenten in Soesterberg. Daarna een cursus frans en acculturatie in een Afrikaanse setting in Burkina Faso (Bobo Dioulasso). Eindelijk klaar om naar Kameroen af te reizen. Werd daar prima opgevangen door SNV en de autoriteiten, zowel op landelijk als op provinciaal niveau. Ik schrok van de erbarmelijke situatie van het ziekenhuis in Bertoua (gebrek aan middelen, hygiëne, discipline, omgang met patiënten). Heb een plan van aanpak opgezet. Belangrijkste aandachtspunten hierbij waren: aanwezigheid, hygiëne, zorgvuldigheid in onderzoek en patiëntvriendelijkheid. Dit werd niet door iedereen gewaardeerd, want plotseling moest men op werktijden aanwezig zijn, moest er grondig schoongemaakt worden, werden de uitslagen van de onderzoeken gecontroleerd en moesten de patiënten als patiënt behandeld worden. Dit werd wel gewaardeerd door de lokale bevolking en de "blanke dokter" gaf een aanzuigende werking naar het laboratorium van het ziekenhuis.

Personeel in opstand, want men raakte overbelast en ook ik had mijn twijfels over het nut van mijn constante aanwezigheid in het ziekenhuis: ik moest terug naar mijn adviserende rol en het dagelijkse praktische werk overlaten aan mijn Kameroense collega's. Deze ontwikkelingen waren zowel op provinciaal en nationaal niveau niet ongemerkt gebleven. Men adviseerde mij het dagelijkse werk in het ziekenhuis meer op afstand te begeleiden en een studie te verrichten naar de situatie van de laboratoria in de hele provincie Oost-Kameroen. (een gebied 4 maal Nederland, met een bevolking destijds van 365.000 inwoners, naast het provinciale ziekenhuis, 3 departementale ziekenhuis, 11 arrondissementenziekenhuizen en 63 gezondheidscentra. Mijn contract van twee jaar werd verlengd met nog eens 2 jaar. De studie resulteerde in een project ter verbetering van de laboratoria in Oost-Kameroen, op alle niveaus. (Kosten 800.000 gulden) Het project werd gefinancierd door de Nederlandse overheid en was daarmee het eerste SNV-project, gefinancierd met overheidsgeld (DGIS: Directoraat Generaal Internationale Samenwerking). Het leerde mij de hele provincie door en door kennen: er waren toen geen asfaltwegen, en soms helemaal geen wegen en moest ik per piroque (uitgeholde boomstam) naar de meest afgelegen gezondheidscentra. Daarnaast werd op het initiatief van het Ministerie van Volksgezondheid een laboratoriumschool opgericht in Bertoua, waar ik als docent werd benoemd. De lokale autoriteiten wilden mij benoemen tot adjunct-directeur, maar de politiek was hier op tegen. Die post moest in Kameroense handen blijven. Dit gigantische project liep tot ieders tevredenheid en men vroeg mij opnieuw nog twee jaar te blijven om

het project volledig af te ronden. Intussen was ik betrokken bij het verbeteren van laboratoria op nationaal niveau en wilde mij een post aanbieden op het Ministerie van Volksgezondheid. Dat vond SNV, als vrijwilligersorganisatie, een brug te ver. En zo eindigde na 7 jaar mijn inzet in Kameroen en het einde van periode, die mijn verdere leven getekend heeft.

Intussen had ik enige naam opgebouwd in Den Haag en kreeg ik een aanbod om me verder te specialiseren in Public Health op het Tropeninstituut in Amsterdam.

Meteen daarna vertrokken naar Burkina Faso om als coördinator van een UNICEF vaccinatie - programma te gaan werken in de provincie Yatenga. Na 2 jaar overgestapt naar het SNV-kantoor in Ouagadougou om als adjunct-directeur alle gezondheidsprojecten van SNV in Burkina Faso te begeleiden. 5 jaar later vond ik het tijd worden voor iets anders en kwam Niger op mijn weg.

Als verantwoordelijke voor het SNV-programma in de regio-Tahoua kreeg ik het beheer over een programma, dat geheel in handen was van Nederlanders. Dat had ook zijn redenen. Niger was straatarm en slecht georganiseerd en wilde je wat doen voor de ontwikkeling van het land dan moest je het heft in eigen hand nemen. Maar dat voelde niet goed en was totaal in tegenspraak met mijn ervaringen uit Kameroen, waar ik altijd samen met de overheid had gewerkt. Na 2 jaar ben ik hier uitgestapt en ben overgestapt naar het hoofdkantoor van SNV in Den Haag.

Van SNV overgestapt naar PSO om als hoofd van de afdeling Programma's de kwaliteit van de overheidssubsidie te garanderen voor 40 kleine ontwikkelingsorganisaties in Nederland, die actief waren over de hele wereld. In die hoedanigheid kwam ik in Midden-Amerika en Oost- en Zuidelijk Afrika.

In 2000 opgericht vanuit een fusie met Memisa, Cebemo/Bilance en Mensen in Nood en allen lid van PSO vroegen me in dat jaar om de afdeling Uitzendingen te integreren in het werk van de programmamanagers.

Na 2 jaar zelf programmamanager geworden. Aanvankelijk voor Midden- en Oost-Europa (Albanië, Moldavië, Georgië en Armenië) en vanaf 2007 voor Centraal- en West-Afrika.

Op dat moment kreeg in Kameroen in mijn pakket en was de cirkel rond.

Vanaf dat moment gefocused op Resultaat Gericht Financiering en samen met de Wereldbank een groot gezondheidsprogramma opgezet. Later deze aanpak geïntroduceerd in het onderwijs, zowel in Kameroen als in de Centraal-Afrikaanse Republiek. De presentatie van dit programma in Tsjad liep mis vanwege een aanval van Boko Haram op 50 meter afstand. Om veiligheidsredenen is toen alles stopgezet. Zelf heb ik toen, om veiligheidsredenen, een week opgesloten gezeten in een hotel en daarna het land verlaten.

In Congo-Kinshasa een verkennende studie gedaan naar de haalbaarheid van Resultaat Gericht Financiering in het Onderwijs. Op dit moment wordt dit programma uitgevoerd door Cordaid met financiering van de Wereldbank.

Hetzelfde programma gestart in de Centraal Afrikaanse Republiek en, ondanks de onrustige en onveilige situatie heeft Cordaid, in tegenstelling tot andere organisaties, het land nooit verlaten. Daardoor heeft Cordaid veel goodwill gekweekt bij de autoriteiten, de

aartsbisschop en de hoofd-imam. Ik heb het programma verlaten in de opbouwfase, maar het programma verloopt nu succesvol.

Toch is niet alles succesvol verlopen. Het programma Resultaat Gericht Financiering in de gezondheidscentra van de katholieke kerk in Oost-Kameroen is stopgezet vanwege tegenstrijdige belangen tussen de katholieke kerk en de nationale overheid.

Transparantie/commercialisering/consequenties voor de uitvoering van het programma (het verplicht uitvoeren van het overheidsbeleid). In de laatste weken van mijn verblijf in Kameroen heb ik, in opdracht van de Minister van Volksgezondheid een bemiddelingsmissie uitgevoerd om de aartsbisschop en 1 van de 3 bisschoppen te overtuigen van de voordelen van resultaat gericht financieren en de noodzaak om hierin mee te gaan. Wie in aanmerking wil komen voor overheidsfinanciering zal ook het programma van de overheid moeten volgen. Deze bemiddelingspoging is niet gelukt. Dit heb ik de Minister persoonlijk gemeld en hij gaf aan te overwegen om de hele overheidsfinanciering van de katholieke gezondheidszorg stop te zetten. We zijn nu 4 jaar verder en dit is, zoals verwacht nooit gebeurd. De wederzijdse belangen zijn te groot.

4. Welke sporen heeft dit nagelaten in de persoonlijke ontwikkeling?

- Mensen in hun waarde laten.
- Mensen stimuleren in hun eigen ontwikkeling.
- Het belang van het creëren van draagvlak, om iets te kunnen bereiken.
- Het leven in twee verschillende culturen. Afrika en met name Kameroen is een deel van mijn leven geworden. Het ene been staat in Nederland en het andere been in Kameroen.
- Mijn beste vriend is Kameroenees en woont en werkt in Frankrijk. Intensief dagelijks telefonisch contact met hem, maar ook met zijn familie in Kameroen.
- Wekelijks contact met mijn oud-collega uit Bertoua. Ik heb hem destijds opgeleid, hem ondersteund bij het volgen van een formele opleiding tot laboratorium-assistent en hij was tot voor kort werkzaam in het provinciale ziekenhuis in Bertoua. Hij beschouwt mij nog steeds als mentor.
- Ik ondersteun jonge mensen (kinderen van vrienden) in Kameroen bij hun opleiding (momenteel 4).
- Ik heb destijds in Burkina Faso een jongeman begeleidt bij zijn terugkeer naar de middelbare school. Met succes heeft hij deze afgerond en daarna de universiteit succesvol doorlopen. Getrouwd met de zus van een collega en 3 kinderen, die alle drie één van mijn voornamen dragen. Inmiddels is de oudste 18 en studeert in Benin.
- Dank zij de moderne communicatie-middelen is het gemakkelijk communiceren met hen en met andere vrienden en bekenden in Afrika. Zelfs in de meest afgelegen gebieden. Vrijwel iedereen heeft een smartphone en is bereikbaar.

- Dit in tegenstelling tot mijn eerste periode in Kameroen. Voor telefonisch contact met Nederland moest je naar het postkantoor. Daar werd voor jou contact gemaakt en na lang wachten lukte dat soms. (kosten fl. 30,- voor 3 minuten). Nu via whatsapp gratis.

5. Uitdaging om mezelf opnieuw uit te vinden: afterworknet

Sinds ruim 3 jaar ben ik gepensioneerd. Ik had nog wel door willen werken bij Cordaid. Maar op dat moment viel de financiële institutionele ondersteuning van de overheid weg. En moest er flink bezuinigd worden. 1/3 van het personeel (100 van de 300) moest afvloeien. Voor mij was dat geen geschikt moment om, ten koste van anderen, door te gaan.

In de sportschool kwam ik Jet tegen, die me aansprak omdat zij mij over Kameroen hoorde praten. Ook Jet heeft een Kameroen – ervaring. Na een kennismakingsgesprek en een uitnodiging voor een bijeenkomst van afterworknet besloot ik lid te worden. In de loop van de tijd heb ik verschillende functies verricht en probeer binnen de organisatie een kwaliteitsomslag te maken. Belangrijk hierbij zijn natuurlijk de keynote-speakers, maar daarnaast ook de tijd die uitgetrokken wordt voor de informele contacten.

Voortkomend uit deze informele contacten ben ik met Mytikas in contact gekomen. Mytikas is een organisatie die zich inzet voor integratie van statushouders in Nederland. Via hen begeleid ik, als mentor, enkele statushouders. Gezien mijn verleden wil ik me hierbij in het bijzonder inzetten voor mensen afkomstig uit Afrika.

Piet van Gils